

KLIMAATVISIE

KNALGROEN & FELROOD

PvdA

GROENLINKS

GroenLinks en PvdA presenteren vandaag hun gezamenlijke klimaatvisie. Dit is een uitwerking van het progressief oppositieakkoord dat beide partijen eerder sloten. Want klimaatbeleid is het onderwerp dat bij uitstek vraagt om felrood én knalgroen. Klimaatverandering vergroot de ongelijkheid en bedreigt de natuur. Dat tegengaan lukt alleen als we eerlijkheid centraal stellen. Wanneer duurzame oplossingen niet alleen bereikbaar zijn voor een rijke bovenlaag, maar voor iedereen. Onze principes voor deze visie zijn dat klimaatbeleid betaalbaar moet zijn voor iedereen, de vervuiler eerlijk gaat bijdragen en de samenleving belangrijker is dan bedrijfswinsten.

1. Klimaatpolitiek is sociale politiek

Echte klimaatpolitiek is sociale politiek. De uitbuiting van mensen en de planeet hebben één en dezelfde oorzaak: een ongetemd kapitalistisch systeem waarin de winst van de aandeelhouder belangrijker is dan het loon van de werknemer en het beschermen van onze leefomgeving. Een systeem waarin alles een prijs heeft, maar waarbij we van veel dingen niet meer weten wat de echte waarde is.

Klimaatpolitiek is ook sociale politiek omdat het op de eerste plaats een verdelingsvraagstuk is. Krijgt iedereen waar die recht op heeft en gaat het verbruik van de één niet ten koste van de ander? Zonder politieke actie en keuzes zorgt klimaatverandering onherroepelijk tot nog meer ongelijkheid.

Met de sterk gestegen gasprijzen zijn het nu vooral de lage- en de middeninkomens die in grote problemen komen. Met een groot eigen vermogen is het te doen om je huis te laten isoleren,

maar met een tochtige huurwoning ben je afhankelijk van een onwillige huurbaas. De hoge brandstofprijzen aan de pomp komen veel harder aan bij een verpleegkundige die afhankelijk is van de auto om naar het werk te komen, dan bij de consultant die een leaseauto heeft.

Ook het gebruik van onze natuurlijke grondstoffen is ongelijk verdeeld. Zo komt 42% van al het vliegverkeer op het conto van slechts 8% van de Nederlanders. En gebruikt een datacentrum net zoveel stroom als een middelgrote Nederlandse stad. Klimaatverandering aanpakken lukt alleen als we het eerlijk doen. Als we de grote vervuilers durven aan te pakken en zorgen dat duurzame oplossingen voor iedereen bereikbaar en betaalbaar zijn.

2. Leefbare planeet achterlaten

Klimaatpolitiek is keuzes maken. Iedereen wil een leefbare planeet achterlaten voor onze kinderen. Daarvoor moeten we de opwarming van de aarde nú stoppen en ambitieuzer zijn in onze ambities. Want klimaatverandering dreigt de aarde onleefbaar te maken.

Wereldwijd zien we de gevolgen van de klimaatcrisis: overstromingen, droogte en branden. Dat zagen we deze zomer dichtbij huis in Limburg waar huizen en bezittingen werden weggeslagen door het water. En verder weg met de bosbranden in Californië en overstromingen in Bangladesh.

3. Leidende principes

Voor PvdA en GroenLinks staat klimaatrechtvaardigheid en het aanpakken van ongelijkheid centraal in onze klimaatvisie. Omdat het juist de lage- en de middeninkomens zijn die het meeste last hebben van klimaatverandering en van de gestegen energieprijzen. Duurzame oplossingen moeten geen statussymbool zijn van een welgestelde bovenlaag, maar het leven van alle mensen in Nederland verbeteren.

De gezamenlijke klimaatvisie van GroenLinks en PvdA is daarom gebaseerd op drie leidende principes:

- **Klimaatbeleid betaalbaar voor iedereen**
- **De vervuiler gaat eerlijk bijdragen**
- **Samenleving gaat boven bedrijfswinsten**

4. Aanpassing Klimaatwet

Het laatste alarmerende klimaatrapport van het IPCC laat zien dat er echt meer nodig is om de opwarming van de aarde te beperken tot 1.5 graad.

Dat vraagt om leiderschap, een duidelijke visie en keuzes voor een duurzame toekomst. Het vraagt ook om een politiek die bereid is te kijken naar de laatste wetenschappelijke inzichten en bereid is om daar het beleid op aan te passen.

PvdA en GroenLinks willen daarom de klimaatwet aanpassen aan die laatste inzichten, zodat de doelstellingen aansluiten bij de 1,5 graad: minimaal 65% CO₂-reductie in 2030, 100% CO₂-neutrale elektriciteit in 2035. Ons buurland Duitsland heeft dit ook recent als doelen gesteld.

Aan mooie klimaatdoelen heb je alleen wat als het ook wordt omgezet in genoeg klimaatbeleid. Als het meer is dan beloftes op papier en mooie woorden in talkshows. Hoe belangrijk het ook is om de klimaatwet aan te passen, daar begint het werk pas. Het liefst doen we dit in Europees verband, maar dat mag geen excuus zijn om nationaal niet snel in actie te komen.

Hieronder beschrijven we de drie principes voor een sociaal antwoord op de klimaatcrisis, geïllustreerd met een aantal concrete maatregelen. We realiseren ons dat deze doelstellingen zeer uitdagend zijn, mede doordat er jarenlang te weinig klimaatbeleid is gevoerd. We willen alles op alles zetten om deze doelen wel te halen op een eerlijke manier. En daarom gaan GroenLinks en PvdA de komende maanden samen met maatschappelijke organisaties, wetenschappers, bedrijven, jongeren en betrokken burgers in gesprek om dit plan te complementeren. Een eerlijk klimaatbeleid is namelijk van ons allemaal.

Tekstbox over IPCC & 65%

Het klimaatpanel van de Verenigde Naties kijkt elke 5 á 6 jaar naar de laatste inzichten over klimaatverandering aan de hand van alle gepubliceerde artikelen. Daarbij proberen zij te bepalen wat nodig is om het doel van Parijs klimaatakkoord, het limiteren van klimaatverandering tot 1,5 graad, te halen.

Het rapport stelt dat rond 2050 de wereld geen CO₂ meer mag uitstoten. De andere broeikasgassen, zoals methaan en lachgas, moeten ook snel naar beneden, maar zullen nooit helemaal nul kunnen zijn. Het broeikaseffect van deze gassen (en het laatste restje CO₂) zal ruim voor 2050 al deels gecompenseerd moeten worden door CO₂ uit de lucht te halen met zogenaamde negatieve emissies (daar zijn verschillende methoden voor die dat beperkt kunnen, tegen hoge kosten. CO₂-verwijdering is nodig, prioriteit moet liggen bij geen broeikasgassen uitstoten).

Als de mensheid op dit niveau CO₂ vervuiling blijft uitstoten is binnen 10 jaar ons zogenaamde koolstofbudget op en komt de wereldwijde temperatuurstijging boven 1,5 graden. Het is daarom van het allergrootste belang dat de uitstoot niet verder groeit, maar gaat dalen. En snel, met zo'n 10% per jaar. Dat is meer dan de daling van 2019 op 2020 als gevolg van de covid-maatregelen.

Met deze inzichten, die vergelijkbaar zijn met de inzichten van de afgelopen jaren, zijn er allerlei scenario's gemaakt hoe de wereld op een zo kosten efficiënt mogelijke wijze naar nul CO₂-uitstoot kan gaan. Cruciaal daarin is, wat wordt aangenomen over hoeveel negatieve emissies er mogelijk zijn in de tweede helft van de eeuw. Het IPCC rapport bevestigt dat de mensheid zich daarin niet moet rijk rekenen, wat betekent dat in de eerste helft van deze eeuw emissies sneller naar beneden moeten.

De Climate Action Tracker maakt onafhankelijke wetenschappelijke analyses van allerlei bestaande scenario's waarin ze laten zien wat verschillende landen of regio's moeten doen om het 1,5 graden doel te halen. De Climate Action Tracker neemt al die

onderzoeken samen en geeft aan dat voor de EU de broeikasgasreductie in 2030 tussen de 61% en 70% moet zijn, zonder landgebruik emissies. Ook het climate transparency report, gefinancierd door onder andere de Duitse regering en de Wereldbank, nemen dit werk van de climate action tracker over. In haar beoordeling van de Europese green deal benoemt het Planbureau voor de Leefomgeving ook dit werk.

In de huidige Klimaatwet is 49% broeikasgasreductie in 2030 als doel vastgelegd. In het coalitieakkoord wordt dit doel bijgesteld naar 55% waarbij wordt gemikt op 60% in 2030. GroenLinks en PvdA willen dit doel naar 65% broeikasgasreductie in 2030 verhogen om in lijn te zijn met de 1,5 graden doelstelling.

5. Klimaatbeleid is betaalbaar voor iedereen

Ambitieuw klimaatbeleid gaat alleen lukken als het ook eerlijk is. Mensen met een groot eigen vermogen kunnen vaak maatregelen nemen om de energierekening naar beneden te brengen, maar veel andere mensen niet. Klimaatbeleid moet voor iedereen en juist voor lage- en middeninkomens duurzame oplossingen bieden.

Dat betekent comfortabel, gezond én goedkoop wonen in een goed geïsoleerd en geventileerd huis. Dat is prettig van A naar B reizen met goedkoper en beter openbaar vervoer of met een betaalbare elektrische auto.

Daarnaast werken veel Nederlanders met kennis, vakmanschap en trots in de fossiele industrie. Maar we weten ook dat deze sectoren niet de toekomst hebben. Gelukkig komen er meer groene banen bij dan dat er fossiele banen verdwijnen, maar het daarmee af doen zou te simpel zijn. Want na een leven lang werken in een kolenoverslag, maak je niet zomaar de overstap naar een groene sector. Ook voor hen moet er een oplossing komen.

Wij willen juist dat duurzame oplossingen voor iedereen bereikbaar zijn. PvdA en GroenLinks doen daarom de volgende voorstellen:

- De overwinsten die door de fossiele bedrijven gemaakt worden door de oorlog in Oekraïne worden belast. Het geld wordt gebruikt om mensen die geraakt worden door energiearmoede te compenseren en hun huis te verduurzamen.

- Woningbouwcorporaties worden verplicht om zonnepanelen op de daken te leggen en huizen te isoleren, zodat huurders meeprofiteren. Om dit sneller mogelijk te maken moet de verhuurdersheffing onmiddellijk naar nul.
- Verhuurders worden verplicht hun woningen te voorzien van minimaal energielabel B, zodat hun huurders de energiekosten kunnen dragen. Zolang dit niet gebeurd is mogen de huren niet stijgen en wanneer verhuurders niet aan deze eis kunnen voldoen moeten huurders huurkorting krijgen.
- Er komen kosteloze leningen voor iedereen die zijn huis wil isoleren of zonnepanelen op zijn dak wil leggen, zodat dit ook mogelijk wordt voor middeninkomens.
- Als werkgevers leaseauto's hebben, moeten die elektrisch zijn. Zo ontstaat er ook een tweedehands markt, waardoor het aanschaffen van een elektrische auto goedkoper wordt. De subsidie voor tweedehands elektrische auto's wordt (tijdelijk) uitgebreid.
- Anders dan bij fossiele energie kunnen omwonenden wél profiteren van energie die bij hun in de buurt wordt opgewekt. Daarom zetten we massaal in op energiecoöperaties. Dit zorgt ervoor dat energie met draagvlak lokaal wordt geproduceerd en dat de samenleving profiteert van de opbrengsten. Om energiecoöperaties een stevigere positie te geven, trekken we geld uit, zowel voor de coöperaties als voor de gemeenten, om dit te begeleiden.
- We investeren fors in het openbaar vervoer. We maken het OV goedkoper, zorgen dat buslijnen in dorpen blijven of worden hersteld en investeren in de toegankelijkheid van het openbaar vervoer voor mensen met een beperking.
- We willen dat jouw bedrijf je helpt om groene vaardigheden voor de toekomst te leren. Wil jij je laten omscholen naar een klimaatbaan of mocht je toch tussen wal en schip raken, dan is er een werkgarantiefonds. Zodat je je met behoud van inkomen kunt omscholen en een klimaatbaan kunt vinden. Er is een groot tekort aan vakmensen die aan de energietransitie kunnen werken en dit is een heel urgent probleem dat moet worden opgelost. Op die manier maken we Nederland duurzamer én helpen we mensen aan een goed betaalde baan.
- Ons klimaatbeleid moet ook eerlijk zijn naar mensen in andere landen, die nu al getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering. Vaak zijn dit landen die zelf amper voor dit probleem hebben gezorgd wel de landen die het meeste last hebben van klimaatverandering. Nederland moet haar eerlijke deel bijdragen aan de €100 miljard klimaatfinanciering die internationaal is afgesproken. Nu doet Nederland dat nog niet. Geld dat voor ontwikkelingssamenwerking is bestemd gaat nu naar klimaatfinanciering, in plaats van dat er extra geld bij komt zoals is afgesproken.

6. De vervuiler betaalt

De schade aan de natuur en het klimaat heeft nog steeds geen eerlijke prijs. De veroorzakers van de bulk van de broeikasgassen betalen daar nauwelijks voor, terwijl huishoudens juist relatief veel betalen. Met zachte hand wordt de industrie verleid om te verduurzamen en huishoudens krijgen de rekening van de miljarden die daarvoor nodig zijn. Dat is de omgekeerde wereld. Door de vervuiler te laten betalen sla je twee vliegen in één klap: het klimaatbeleid wordt eerlijker en vervuilers krijgen een prikkel om te verduurzamen.

Om de vervuiler te laten betalen, kunnen we aan de volgende acties denken:

- GroenLinks en PvdA willen een ambitieuzere en effectievere CO₂-belasting. Dit betekent een hogere prijs en een vlakke heffing voor alle uitstoot. De gratis rechten op vervuiling die nu nog aan de industrie en de luchtvaart worden gegeven moeten worden gestopt.
- Bedrijven moeten energiebesparingsmaatregelen, die kunnen worden terugverdiend, zo snel mogelijk verplicht invoeren. De terugverdientijd moet ook worden verhoogd zodat er meer energiebesparingsmaatregelen onder deze verplichting vallen. Ook om onze afhankelijkheid van Russische fossiele energie af te bouwen, is besparing cruciaal. Met de industrie worden dit jaar nog harde afspraken gemaakt over besparing. Dat is goed voor het klimaat én, op de iets langere termijn, goed voor de bedrijven zelf.
- Fossiele bedrijven hebben een belang om zo lang mogelijk nog zoveel mogelijk geld te verdienen aan olie, gas en kolen. Terwijl de samenleving daar zo snel mogelijk van af moet. Fossiele reclames en fossiele sponsoring verdwijnen. De fossiele lobby is niet meer welkom als er over klimaatbeleid wordt besloten. Net zo goed als dat tabaksreclame verboden is en tabakslobby niet mee mag praten als het gaat over gezondheid.
- De lucht- en scheepvaart zijn twee sectoren die structureel buiten schot blijven in ambitieus klimaatbeleid. Zo wordt er geen belasting over brandstoffen betaald. GroenLinks en PvdA willen dat de bunkerbrandstoffen die in Nederland getankt worden gewoon belast worden en dat deze sectoren zo gaan betalen voor de vervuiling.
- Een nieuwe luchthaven is niet te verenigen met de uitdaging om klimaatverandering tegen te gaan. Lelystad Airport moet daarom van tafel.
- De tuinbouw kan en moet klimaatneutraal. De Nederlandse glastuinbouw zou veel gas kunnen besparen. Met aardwarmte, restwarmte en warmte-koude opslag, kunnen enorme stappen naar verduurzaming van deze sector worden gezet.
- Grote energieverbruikers betalen nu 65 keer minder elektriciteitsbelasting dan huishoudens. Dat moet meer in evenwicht worden gebracht.

- Met een hogere waterstand, kan het veen behouden blijven. De grasproductie gaat omlaag, maar het kan de landbouw helpen om van klimaat-negatief naar klimaat-positief te gaan. De zo verdiende carbon-credits kunnen de boeren gebruiken als compensatie.
- Ook de huidige intensieve landbouw is een grote bron van vervuiling en broeikasgasuitstoot. Het Rijk vergoedt intensieve veehouders, neemt grond in beheer en geeft die grond uit voor grondgebonden natuur-inclusieve familiebedrijven. Daarmee lossen we het stikstofprobleem op, verbeteren water- en bodemkwaliteit, klimaat, landschap, natuur, en het verdienmodel van de boer.

7. Mensen en klimaat boven marktwerking

Onze duurzame toekomst kan niet worden overgelaten aan de vrije markt. Bedrijven mikken op korte termijn winst voor hun aandeelhouders, niet op welzijn voor alle inwoners. Als we het aan de markt over laten gaat de ongelijkheid in de samenleving nog meer groeien. Een eerlijk klimaatbeleid vraagt om een sterke linkse overheid. Die het belang van mensen en van onze leefomgeving boven de belangen van private bedrijven en multinationals plaatst. Die een visie heeft op waar het heen moet met het land, die durft keuzes te maken en die vervolgens nauw samenwerkt met de andere overheden om die doelen te bereiken. Bedrijven die willen voldoen aan het Parijs klimaatakkoord vinden ons aan hun zijde.

Publieke investeringen in duurzame technieken zijn niet bedoeld als statussymbool of om bedrijfswinsten te vergroten, maar om de opwarming van de aarde te remmen en de samenleving eerlijker te maken. Zo kan Nederland een enorme bijdrage leveren aan het tegengaan van klimaatverandering door te innoveren en kennis beschikbaar te stellen aan andere landen.

Dit betekent concreet in ieder geval:

- De overheid moet harde eisen stellen aan bedrijven die duurzaamheidssubsidies krijgen: een klimaatplicht. Er moeten concrete klimaatplannen komen, die laten zien hoe een bedrijf de impact op het klimaat in de hele keten terugdringt, en dus ook de leveranciers van bedrijven moeten vergroenen. Een klimaatplicht draait niet alleen om CO₂-uitstoot: ook de uitstoot van giftige stoffen waar omwonenden ziek van worden, moet worden gestopt.

- De overheid moet regie nemen en groene industriepolitiek voeren, voor Nederlandse bedrijven in binnen- en buitenland. Dit betekent opbouw van klimaatneutrale en circulaire bedrijven, ombouw- en afbouwplannen voor het uitfaseren van de fossiele economie, waar de regering vervolgens op kan sturen. Personeel moet worden omgeschoold en begeleid naar werk in duurzame sectoren. We roepen een werkgarantiefonds in het leven en garanderen daarmee aan werknemers in de fossiele sector dat zij, met behoud van inkomen, van een fossiele naar een groene baan kunnen gaan. Voor het geval dat bedrijven falen dit netjes te regelen voor hun werknemers. Om zeker te weten dat dit netjes gebeurt, versterken we de vakbonden. Ook krijgt de rest van het maatschappelijk middenveld een grote rol.
- Bedrijven die geholpen worden met verduurzaming moeten in dienst staan van de samenleving en het voortouw nemen in de ontwikkeling van schone technieken, zoals de productie van groen staal, groene chemie, circulaire economie en duurzame landbouw. Hiervoor kan het nodig zijn dat de overheid mee-investeert of mede-eigenaar wordt van projecten en bedrijven. Dat zorgt ervoor dat de overheid weet wat echt aan subsidies nodig is en dat de miljarden uit het klimaatfonds doelmatig worden besteed.
- De miljarden uit het klimaatfonds zijn publiek geld en moeten dus ook maatschappelijk rendement opleveren. Als er geld naar innovatie en verduurzaming van bedrijven gaat, dan worden deze technologieën breed inzetbaar in de energietransitie. Nederland gaat een leidende rol spelen in de overdracht van duurzame technologie naar ontwikkelende landen.
- De inval in Oekraïne heeft weer laten zien hoe schadelijk het is als onze cruciale energie-infrastructuur in buitenlandse handen is. Energievoorziening is een strategisch belangrijke sector. Bij de aanleg van de infrastructuur voor de waterstofeconomie trekken we hier lessen uit en blijft deze in publieke handen.